

MINTAQAVIY IQTISODIY BARQARORLIK VA XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH MEXANIZMLARI

Kazakov Umidbek Jabbaranovich

E-mail: umidbek_akov@mail.ru

Annotatsiya. Mazkur maqolada mintaqaviy iqtisodiy barqarorlik va xavfsizlikni ta'minlash masalalari keng muhokama qilinadi. Integratsion tuzilmalar, savdo va investitsiyalarni rivojlantirish, infratuzilma loyihalarini amalga oshirish, innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash va xavfsizlik strategiyalarini ishlab chiqish jarayonlarining samaradorligi xalqaro tajribalar misolida yoritib berilgan. Statistik ma'lumotlar asosida ushbu yo'nalishdagi chora-tadbirlarning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishga ta'siri ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: mintaqaviy iqtisodiy barqarorlik, xavfsizlik, xalqaro tajriba, integratsiya, savdo, investitsiya, innovatsiyalar, infratuzilma, statistik tahlil.

МЕХАНИЗМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СТАБИЛЬНОСТИ И БЕЗОПАСНОСТИ

Казаков Умидбек Джаббарганович

Электронная почта: umidbek_kov@mail.ru

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы региональной экономической стабильности и безопасности. На примерах международного опыта проиллюстрирована эффективность интеграционных структур, развития торговли и инвестиций, реализации инфраструктурных проектов, поддержки инноваций и разработки стратегий безопасности. На основе статистических данных показано влияние мер в этом направлении на экономическое и социальное развитие.

Ключевые слова: региональная экономическая стабильность, безопасность, международный опыт, интеграция, торговля, инвестиции, инновации, инфраструктура, статистический анализ.

**MECHANISMS FOR ENSURING REGIONAL ECONOMIC
STABILITY AND SECURITY**

Kazakov Umidbek Jabbarganovich

E-mail: umidbek_akov@mail.ru

Abstract. This article discusses issues of regional economic stability and security. The effectiveness of integration structures, development of trade and investments, implementation of infrastructure projects, innovation support and development of security strategies is illustrated by examples of international experiences. Based on statistical data, the impact of measures in this direction on economic and social development has been shown.

Keywords: regional economic stability, security, international experience, integration, trade, investment, innovation, infrastructure, statistical analysis.

Kirsh

Bugungi globallashuv sharoitida mintaqaviy iqtisodiy barqarorlik va xavfsizlik masalalari har bir davlat va mintaqaning rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonlar o'zaro integratsiyalashuv, barqaror iqtisodiy rivojlanish va xavfsizlikni ta'minlash orqali amalga oshiriladi. Ushbu maqolada mintaqaviy iqtisodiy barqarorlik va xavfsizlikni ta'minlashda samarali mexanizmlar muhokama qilinadi.

Mintaqaviy iqtisodiy barqarorlik davlatlar iqtisodiyotining izchil va barqaror rivojlanishini, ichki va tashqi xavflarga chidamliligini hamda makroiqtisodiy ko'rsatkichlarning barqaror saqlanishini anglatadi. Bu barqarorlik

mintaqa doirasida yangi ish o'rinlari yaratish, infratuzilmani jadallashtirish, savdo va investitsiyalarni ko'paytirish, hamda aholining ijtimoiy farovonligini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu jarayon mintaqaning umumiy iqtisodiy mustahkamligini ta'minlash bilan birga, davlatlar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlashga yordam beradi. Shuningdek, iqtisodiy barqarorlik mintaqaviy xavfsizlikni kuchaytirishning asosiy omillaridan biri sifatida ahamiyatlidir.

Mintaqaviy xavfsizlik va uning iqtisodiyotga ta'siri

Mintaqaviy xavfsizlik mintaqadagi davlatlar iqtisodiy aloqalarining barqaror rivojlanishini ta'minlashda asosiy omil hisoblanadi. Xavfsizlik muammolari, masalan, terrorizm, noqonuniy savdo va ekstremistik faoliyatlar mintaqaviy iqtisodiyotga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ushbu muammolar iqtisodiy inqirozlarning kelib chiqishiga, savdo aloqalarining uzilishiga va investitsiyalarning kamayishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli, xavfsizlikni ta'minlash davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy hamkorlikni mustahkamlash uchun zarur shartdir. Buning uchun quyidagi asosiy yo'nalishlarda chora-tadbirlar amalga oshirilishi lozim.

Birinchidan, terrorizm, ekstremizm va noqonuniy savdoga qarshi kurashish mintaq xavfsizligini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Bu borada davlatlararo axborot almashinuvi tizimini yo'lga qo'yish, qo'shma harbiy mashg'ulotlar o'tkazish va xavfsizlik xizmatlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish talab etiladi.

Ikkinchidan, chegaraviy xavfsizlikni ta'minlash iqtisodiy aloqalarning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi. Chegaralardagi nazoratni kuchaytirish,

noqonuniy tranzaksiyalarni oldini olish va tranzit infratuzilmasini yaxshilash bu yo'nalishda samarali choralar hisoblanadi.

Uchinchidan, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash mintaqaviy xavfsizlikning asosiy omillaridan biridir. Ijtimoiy adolat, aholi turmush darajasining oshirilishi va infratuzilma rivojlanishi ijtimoiy xavfsizlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Shunday qilib, xavfsizlikni ta'minlash strategiyasi davlatlararo iqtisodiy barqarorlikni kafolatlash uchun zarur bo'lib, bu nafaqat mintaqadagi tinchlik va barqarorlikka, balki iqtisodiy rivojlanishga ham katta ta'sir ko'rsatadi.

Iqtisodiy barqarorlik va xavfsizlikni ta'minlash mexanizmlari

Iqtisodiy barqarorlik va xavfsizlikni ta'minlash mintaqa davlatlari uchun strategik ahamiyatga ega bo'lib, bu jarayonni amalga oshirishda turli mexanizmlar muhim rol o'ynaydi. Bunday mexanizmlardan biri mintaqaviy iqtisodiy integratsiyadir. Integratsion tuzilmalar davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy hamkorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Masalan, iqtisodiy ittifoqlar, savdo shartnomalari va umumiy bozorlar shakllantirilishi mintaqada iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirishga imkon beradi. Ushbu tuzilmalar iqtisodiy resurslardan samarali foydalanishni ta'minlab, savdo hajmini oshirish va investitsiyalarni jalb qilishda asosiy vosita hisoblanadi.

Savdo va investitsiyalarni rivojlantirish ham iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omildir. Davlatlar o'rtasidagi savdo to'siqlarini kamaytirish, soliq imtiyozlari va umumiy savdo rejimlarini joriy qilish orqali o'zaro savdoni rag'batlantirish mumkin. Shuningdek, xalqaro investorlarni jalb qilish uchun qulay biznes muhiti yaratish va huquqiy himoyani ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Bu

esa o'z navbatida yangi texnologiyalarni joriy etish va iqtisodiyotning turli sohalarini diversifikatsiyalashga xizmat qiladi.

Infratuzilmaviy loyihalarni amalga oshirish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning yana bir asosiy mexanizmi hisoblanadi. Transport, energetika va aloqa infratuzilmasini rivojlantirish mintaqaviy iqtisodiy aloqalarning mustahkamlanishiga olib keladi. Xususan, avtomobil yo'llari, temir yo'llar, quvurlar va telekommunikatsiya tarmoqlarini kengaytirish orqali davlatlar o'rtasidagi transport va logistika imkoniyatlari yaxshilanadi. Bu nafaqat savdo jarayonlarini yengillashtiradi, balki ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi.

Innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash ham iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashda muhim omil sifatida qaraladi. Zamonaviy texnologiyalar va ilmiy ishlanmalarning iqtisodiyotga joriy qilinishi energiya samaradorligini oshiradi, qishloq xo'jaligi mahsulдорligini yaxshilaydi va sanoatni modernizatsiya qilishga yordam beradi. Davlatlar tomonidan innovatsion startaplar va texnologik parklarni qo'llab-quvvatlash uchun maxsus dasturlar joriy etilishi zarur.

Xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Bu strategiyalar terrorizm, ekstremizm va noqonuniy savdo kabi xavflarga qarshi kurash choralarini o'z ichiga oladi. Davlatlararo hamkorlik, axborot almashinuvi tizimlari va xalqaro tashkilotlar bilan ishlash xavfsizlikni kuchaytirishning asosiy vositalaridir. Shuningdek, mintaqaviy xavfsizlik bo'yicha qo'shma loyihalar va dasturlar amalga oshirilishi zarur.

Shunday qilib, iqtisodiy barqarorlik va xavfsizlikni ta'minlashning samarali mexanizmlari integratsiya, savdo va investitsiyalarni rivojlantirish, infratuzilma

loyihalarini amalga oshirish, innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash va xavfsizlik strategiyalarini ishlab chiqishni o'z ichiga oladi. Bu mexanizmlar nafaqat iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashga, balki mintaqaviy xavfsizlikni mustahkamlashga ham xizmat qiladi.

Xalqaro tajribalar.

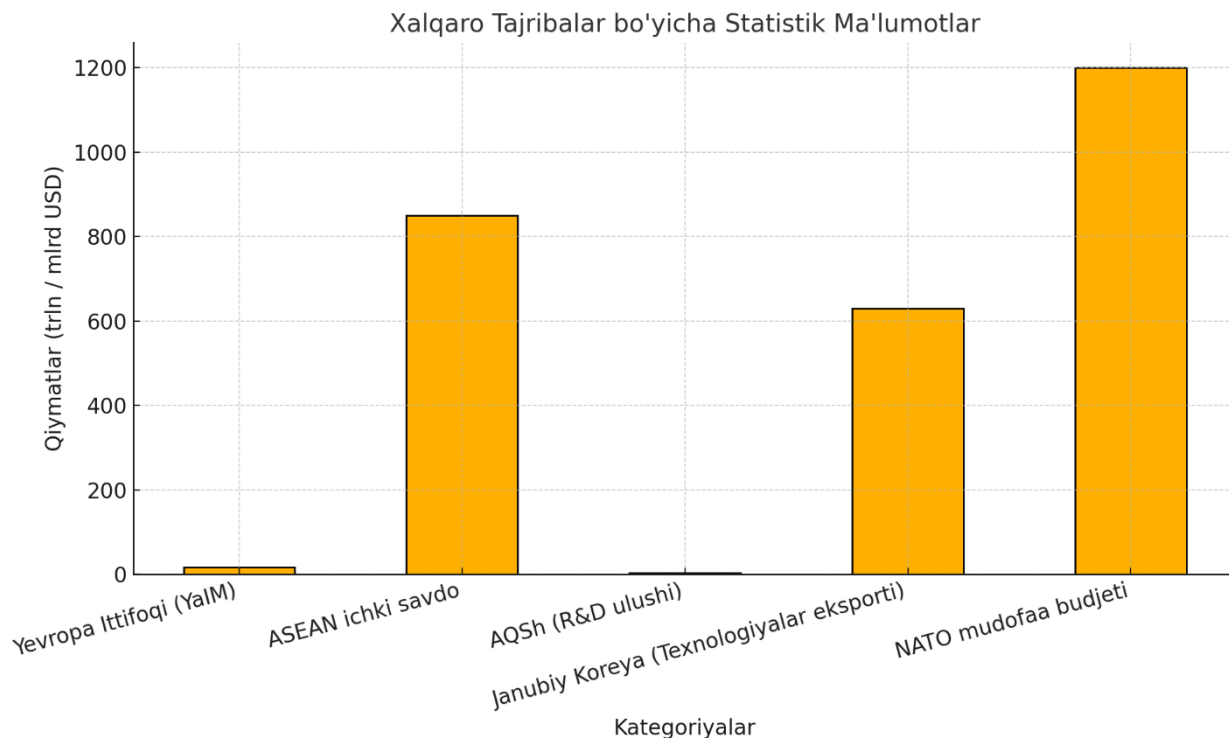
Iqtisodiy barqarorlik va xavfsizlikni ta'minlashda xalqaro tajribalar muhim rol o'ynaydi. Masalan, Yevropa Ittifoqi misolida iqtisodiy integratsiya samaradorligini ko'rish mumkin. Yevropa Ittifoqi davlatlari o'rtasida erkin savdo hududi, yagona valyuta va umumiy bozorni tashkil etish natijasida 2023-yilda ittifoqning yalpi ichki mahsuloti (YaIM) 16,6 trillion AQSh dollarini tashkil etdi. Bu ko'rsatkich dunyo iqtisodiyotidagi ulushining qariyb 15 foizini tashkil qiladi. Bundan tashqari, Yevropa Ittifoqida infratuzilma loyihalariga ajratiladigan mablag' yildan-yilga oshib bormoqda, bu mintaqada transport va aloqa imkoniyatlarini yaxshilashga yordam bermoqda.

Janubi-Sharqiy Osiyo davlatlari assotsiatsiyasi (ASEAN) mintaqaviy hamkorlikning yana bir muvaffaqiyatli modeli hisoblanadi. ASEAN davlatlari o'rtasida erkin savdo shartnomalari va o'zaro investitsiyalarni rag'batlantirish dasturlari natijasida 2022-yilda mintaqada ichki savdo hajmi 850 milliard AQSh dollaridan oshdi. Bundan tashqari, infratuzilma loyihalariga investitsiyalar jalb qilish orqali ASEAN mintaqasidagi energetika va transport tarmoqlari sezilarli darajada rivojlandi.

Innovatsiyalarni rivojlantirish sohasida AQSh va Janubiy Koreya tajribasi e'tiborga loyiqdir. Masalan, AQShda ilmiy-tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlanmalariga (R&D) 2023-yilda YaIMning 3 foizi miqdorida mablag' ajratildi, bu

dunyo bo'yicha eng yuqori ko'rsatkichlardan biridir. Janubiy Koreya esa yuqori texnologiyalar eksporti bo'yicha dunyoda yetakchilardan biri hisoblanib, 2022-yilda texnologiyalar eksportidan 630 milliard AQSh dollari miqdorida daromad oldi.

Xavfsizlik strategiyalarini amalga oshirishda NATO misolini keltirish mumkin. NATO davlatlari o'rtasidagi harbiy hamkorlik va axborot almashinuvi tizimlari nafaqat harbiy xavfsizlikni, balki iqtisodiy aloqalarning barqarorligini ta'minlashga ham xizmat qilmoqda. NATOning 2023-yilda mudofaa sohasiga ajratgan mablag'i 1,2 trillion AQSh dollarini tashkil etgan bo'lib, bu mintaqaviy xavfsizlikni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega.

Shunday qilib, xalqaro tajribalar mintaqaviy iqtisodiy barqarorlik va xavfsizlikni ta'minlashda integratsiya, savdo va investitsiyalarni rivojlantirish,

innovatsiyalarni joriy etish va xavfsizlik strategiyalarini amalga oshirishning muvaffaqiyatli mexanizmlari sifatida namuna bo'la oladi. Statistika va aniq misollar ushbu yondashuvlarning samaradorligini tasdiqlaydi.

Xulosa.

Iqtisodiy barqarorlik va xavfsizlikni ta'minlash mintaqaning uzoq muddatli rivojlanishi va aholi farovonligini oshirish uchun zarurdir. Integratsion tuzilmalar, savdo va investitsiyalarni rivojlantirish, infratuzilma loyihalarini amalga oshirish, innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash va xavfsizlik strategiyalarini amalga oshirish bu jarayonning asosiy mexanizmlaridir. Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, mintaqaviy hamkorlik va resurslarni birlashtirish orqali nafaqat iqtisodiy ko'rsatkichlar yaxshilanadi, balki ijtimoiy va siyosiy barqarorlik ham ta'minlanadi. Yevropa Ittifoqi, ASEAN, AQSh va Janubiy Koreya tajribalari mintaqalar o'rtasidagi hamkorlikning naqadar muhim ekanligini tasdiqlaydi.

Shuningdek, statistik ma'lumotlar asosida infratuzilma rivoji, innovatsion texnologiyalarning qo'llanishi va xavfsizlik choralarning iqtisodiy barqarorlikka ijobiy ta'siri aniq ko'rinadi. Shu sababli, davlatlararo muloqotni kuchaytirish, o'zaro ishonchni oshirish va resurslarni birgalikda boshqarish orqali kelgusida yanada barqaror va xavfsiz mintaqaviy rivojlanish yo'lida katta yutuqlarga erishish mumkin.

Mintaqaviy iqtisodiy barqarorlik va xavfsizlik nafaqat alohida davlatlarning, balki butun mintaqaning global iqtisodiyotdagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qiladi. Ushbu yo'nalishda birgalikdagi harakatlar tinchlik va farovonlikka olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. SHUKUROVICH M. M. Management Of Multilater Houses By Managing Organizations //JournalNX. – 2020. – T. 6. – №. 07. – C. 339-346.
2. SHUKUROVICH M. M. Problems Of Management Of Multiple Apartment Houses By Direct Owners //JournalNX. – T. 6. – №. 07. – C. 347-350.
3. Mamatkulov M. S., Toshtemirov A. ANALYSIS OF THE EFFECTIVENESS OF BUDGET EXPENDITURE CONTROL SYSTEMS //Web of Scientists and Scholars: Journal of Multidisciplinary Research. – 2024. – T. 2. – №. 9. – C. 4-13.
4. Musahonzoda I. About organization of additional vocational training of accountants //Humanitarian and SocioEconomic Sciences Journal. – 2019. – №. 2. – C. 30-34.
5. Musaxonzoda I. Молиявий натижалар-тадбиркорлик субъектлари бозор қиймати детерминанти сифатида //Архив научных исследований. – 2019.
6. Мусахонзода И. Сарф-харажатларни самарали бошқариш орқали соф молиявий натижани максималлаштириш имкониятлари //Архив научных исследований. – 2022. – Т. 4. – №. 1.